

Erdőállományok és erdőgazdálkodás Tolnában

A Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. 23 000 hektár állami tulajdonú erdőterületen folytat erdőgazdálkodást. A tevékenységünkkel járó feladatokat Tolna megye eltérő éghajlati és talajadottságú régióiban (Tamási, Pincehely-Nagydorog, Hőgyész) működő erdészeteink látják el a Tamási székhelyű Központ irányításával.

Tamási Erdészet: A Tolnai-dombszéli legnagyobb összefüggő erdőterületén gazdálkodik, közepes, illetve részben jó minőségű faállománnyal rendelkező erdészete.

Hőgyézi Erdészet: A Részvénytársaság legjobb termőhelyi adottságaival és legváltozatosabb faállományaival rendelkező üzemegysége.

Pincehelyi Erdészet: A Tolnai-hegyhát északi részén, valamint a Mezőföld déli felén található, elsősorban gyenge növekedésű cser és akác, illetve fenyő állományokkal rendelkező erdészet.

A kezelt erdőállományok a fafajösszetétel és a fatermő képesség tekintetében tájegységenként jelentős eltérést mutatnak. A Dél-Mezőföld erdőssztyepp klímájú kultúrfenyveseitől és akácosaitól eljutunk a Mecsekhez közeli azonális bükk előfordulásokig.

Fafaj, fafajcsoport	Terület, %
Tölgy	11
Cser	34
Akác	25
Egyéb kemény lomb	14
Egyéb lágy lomb	8
Fenyő	8
Összesen	100

A kezelt erdőállományok fafajmegoszlása

A Gyulaj Zrt. kezelésében lévő erdőterület négy nagyobb erdőtömbből és több kisebb erdőfoltból áll. A fával borított terület 68%-a gazdasági rendeltetésű. A kezelt erdők termőhelyi adottságaik alapján főként a „gyenge-közepes” fatermő képességi kategóriákba sorolhatók, és ennek 39%-án természetvédelmi, valamint NATURA 2000 korlátozások is nehezítik a gazdálkodást. Legfontosabb állományalkotó fafajaink a cser és az akác. Legnagyobb értéket a 11%-ban megjelenő tölgy képviseli.

Részvénytársaságunk által kezelt erdőállományokból – elsősorban a gazdasági küszöb alatti erdők magas rész-

aránya miatt – az erdőtervi lehetőségek csupán 80%-át tudjuk kihasználni. A kitermelt fatömeg mintegy 85%-át kemény lombos fafajok adják. Az erdőterületek megoszlása elsődleges rendeltetés szerint a következő: gazdasági 68%, védelmi 31%, közjóléti 1%.

A kitermelt állományok felújításáról folyamatosan gondoskodunk. A természet szerű erdőtársulásokban az erdőfelújítási és erdőnevelési tevékenységet a sikeres természetes mageredetű erdőfelújítások viszonylagos magas aránya jellemzi, annak ellenére, hogy az optimális ökológiai feltételek nem minden esetben adottak. Mesterséges erdőfelújítást egyéb erdőállományoknál, valamint jellemzően fenyő erdőszerkezet átalakítása során alkalmazunk.

Magtermelés

A Zrt. kocsánytalan tölgyből magtermelő plantázst alakított ki, melyről való makkgyűjtés volumene a következő években válik majd jelentőssé. Ezen fafaj arra érdemes genetikai adottságaival rendelkező állományjaiból magtermelő erdőrészeket kerültek kijelölésre és erősen változó éves mennyiségben, de tudunk gyűjteni szaporítóanyagot a saját erdősítéseink kivitelezéséhez.

Csertölgy szaporítóanyagot az állományösszetételből adódóan jóval nagyobb területen gyűjthetünk, illetve már van kijelölt magtermelő állományunk is. A mesterséges kivitelű erdősítésekhez szükséges többletmennyiséget vásárlásból fedezzük.

A Tolnai-dombszéli több helyen is megtalálhatók a ma már nagyon rit-

kának számító olasz molyhos tölgy (*Quercus virgiliana*) erdőállományok. A fafaj kimondottan jól tűri a szárazságot és a talaj mésztartalmát, ezért a még fellelhető állományok génrezervátumi megőrzése országos jelentőségű. Ennek a fafajnak a szerepe a klímaváltozás következtében növekedni fog. Az értékes egyedek, törzsfák felkutatása, a géngyűjtemények, illetve az ex situ megőrzésre alapozott magonc magtermesztő ültetvények létesítése a fenti célt szolgálja. Társaságunk az erdészeti genetikai erőforrások fejlesztési programjának részeként vállalt komoly feladatot ebben a témában.

Csemetetermelés

Működő csemetekertünk nincs. Az erdősítéshez, illetve telepítéshez szükséges csemetemennyiséget vásárlásból fedezzük.

Erdőfelújítás

A Zrt. az elmúlt években átlagosan közel 2000 hektár kötelezettség alá vont területen végzett különböző erdőfelújítási munkákat. Az utóbbi évtizedek ismétlődő természeti kárainak (aszály, gyapjaspille, pocok stb.) helyreállítása miatt egyes erdősítések tervezett befejezése későbbre tolódik, de a kötelezettség alá vont terület összességében csökken a sikeresen és eredményesen elvégzett feladatok következtében.

A természet szerű erdőtársulásokban az erdőfelújítási és erdőnevelési tevékenységet továbbra is a természetes mageredetű erdőfelújítások magas aránya jellemzi. Tarvágást döntően termé-

Bálványfa invazív fajaj irtása vegyszerrel

KTT természetes erdőfelújítás több évvel a végvágás után

szetes sarjaztatású erdősítések (pl. akác-osok) és erdőszerkezet-átalakítás (pl. fenyvesek) során alkalmazunk.

A rontott erdők átalakítása érdekében erdőszerkezet-átalakítást hajtunk végre, melyek zöme természetvédelmi és Natura 2000 területeken található. A Tolnai-dombság és a Tengelici-homokvidék természetes erdőtársulásai védelmében invazív fafajok irtását végeztük a „Természetvédelmi fejlesztések a Gyulaj Zrt. területén” című projekt segítségével, több mint 450 hektáron.

Folyamatos erdőborítást eredményező természeteszerű erdőgazdálkodási módszert a Zrt. parkerdeiben alkalmazunk, közel 100 hektáros erdőterületen.

A Tengelici-homokvidéken drasztikus fenyőpusztulás lépett fel az elmúlt évek szélsőséges időjárásából adódó kárláncolat következtében. A kárfelszámolás és a fenyőpusztulás is folyamatos, így sajnos további területek átalakítására lesz szükség. Az egyre szélsőségesebb időjárás és a klímaváltozás hatásai elsősorban a gyenge és száraz termőhelyeken álló erdőállományokban tapasztalhatóak (közvetlenül erdősítések kiszáradásával vagy közvetve kárláncolatok megjelenésével), így a Tengelici-homokvidék és a Tolnai-dombság déli kitétséggű domboldalai fokozottan vannak kitéve ennek a veszélynek.

Erdőtelepítés

Részvénytársaságunk az elmúlt időszakban erdőtelepítési tevékenységet (a korábban megvalósult telepítések ápolásán kívül) nem végzett. Az országos Kaán Károly Erdőtelepítési Programban való részvételünk viszont számottevő, bevonva az arra alkalmas területeket növeljük az erdősültség arányát.

Fahasználat

A Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. fahasználati tevékenységét az erdőtervi előírásoknak megfelelően hajtja végre, a tartamos erdőállomány-gazdálkodás követelményeinek szem előtt tartása mellett. Az elmúlt évek nemzetközi és hazai fapiacon tapasztalható gazdasági konjunktúrája pozitívan hatott az ágazat gazdálkodására, mely ellensúlyozta a termőhelyből, illetve az állomány-szerkezetből adódó kedvezőtlen választékszerkezet negatív hatását.

A véghasználati üzemtervi bruttó fakitermelési lehetőség alacsonyabb mértékű kihasználása a gazdaságilag nem megtérülő, ún. „küszöb alatti”, gyenge minőségű és fatömegű, valamint nehezen és költségesen felújítható erdőrészek meghagyásával magyarázható. Ezenkívül a természetvédelmi korlátozások, valamint a csatlakozó vágásterületek mé-

retének felső határa is akadályozza az erdőterv nagyobb mértékű kihasználását.

Ettől eltekintve az egyes használati módokban évről évre törekedünk a majdnem azonos mértékű fakitermelések tervezésére és elvégzésére, ügyelve a lehetőségek közel egyenletes elosztására.

A véghasználatokban és gyéritésekben a fakitermelő vállalkozói kapacitásban bekövetkezett jelentős mértékű csökkenés okoz komoly problémát.

A megtermelt faanyagválasztékok közül alacsony, az elmúlt évek adatai alapján csupán 13–16% között mozog az iparifa-termelés volumene. A gyakran határtermőhelyeken, illetve ahhoz közel álló erdőállományok minősége, értékes iparifa kihozatalának lehetősége korlátozott, így a Zrt. fakereskedelmi stratégiája a 80%-os választékarányt is meghaladó különböző tűzifaféleségek optimális értékesítésén alapul.

Az erdőszeti szakszemélyzet elsődleges feladatának tekintik a természetközeli és egyben tartamos erdőgazdálkodás elveinek szakszerű alkalmazását, melynek eredményeképpen a megtermelt természetes alapanyag, a faanyagon túl a kezelt erdők ellátják a társadalom által elvárt egyéb funkciók maradéktalan teljesülését is.

A biodiverzitás és az erdők ökológiai stabilitásának biztosításával hosszú távon a ránk bízott erdővagyon gyarapítására törekszünk, hogy a jövő nemzedékeinek se kelljen lemondani a tolnai erdők által nyújtott színes természeti értékekről.

Antli István

termelési, kereskedelmi és természetvédelmi vezérigazgató-helyettes
Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.

Fotók: **Antli István, Gőbölös Péter, Gál László**

Padkázás erdőszerkezet-átalakításban